

Приложение №17: Резюмета на рецензираните публикации на български език и на английски език

на гл. ас. д-р Пенка Шапкова- Танева

Факултет по науки за образованието и изкуствата, Софийски
университет „Св. Кл. Охридски“

Показател В 3. Хабилитационен труд – монография

1. Пенка Шапкова, Подходи за личностно развитие, подкрепа и приобщаване на деца със синдром на Даун, ISBN: 978-954-07-5037-8, Университетско издателство „Св. Климент о“, Рецензирано 2020.

Резюме: Монографичният труд е посветен на децата със синдром на Даун. И съдържа задълбочен анализ на особеностите във физическото (соматичното), двигателното, невро-когнитивното, езиковото и социалното развитие на тези деца. Разгледани са различни аспекти на феномена синдром на Даун, което е сериозен принос към обогатяването на научната теория и практика. Представени са възгледите на едни от светилата на педагогическата наука в световен мащаб, които звучат актуално и днес в контекста на изучаването и схващанията за синдрома на Даун на фона на новите образователни концепции. Акцентира се върху различни ефективни подходи за корекционно-терапевтично въздействие, обучение и подкрепа на личностното развитие децата със синдром на Даун от най-ранна възраст. Описани са индивидуални случаи на деца със синдром на Даун и са представени лични истории на родители, които споделят опита си, свързан с отглеждането на тези деца.

Изборът на корица е един поглед навътре, вникване в дълбочина по отношение на разбирането за синдрома на Даун. Определям това виждане като зрение на душата. Това е авторска гледна точка. Застъпвам идеята за правото на живот на децата със синдром на Даун, правото им да имат родители, грижовни и любящи майки, които

да не ги изоставят в институции или за осиновяване. Застъпвам идеята, че не децата със синдром на Даун трябва да се променят, а ние самите. Застъпвам убеждението, че ние възрастните трябва да станем като децата със синдром на Даун – непринудени, любвеобвилни, чистосърдечни и добри.

Abstract: The monograph is dedicated to children with Down syndrome and it contains an in-depth analysis of the peculiarities of the physical (somatic), motor, neuro-cognitive, linguistic and social development of these children.

Various aspects of the phenomenon of Down syndrome are considered, which is a serious contribution to the enrichment of scientific theory and practice. The views of some of the luminaries of pedagogical science in the world are presented, which sound relevant today in the context of the study and concepts of Down syndrome against the background of new educational concepts. Emphasis is placed on various effective approaches for corrective - therapeutic impact, training and support of personal development of children with Down syndrome from an early age. Individual cases of children with Down syndrome are described and personal stories of parents who share their experiences related to raising these children are presented.

Choosing a cover is a look inside, an insight into the understanding of Down syndrome. I define this vision as the vision of the soul. This is an author's point of view. I support the idea of the right to life of children with Down syndrome, their right to have parents, caring and loving mothers who do not abandon them in institutions or for adoption. I advocate the idea that it is not children with Down syndrome who need to change, but ourselves. I believe that we adults should become like children with Down syndrome - easy-going, loving, sincere and kind.

Показател Г 4. Публикувана книга , която не е представена за основен хабилитационен труд

1. Шапкова- Танева, П. Как да работим с деца с аутизъм, Издателство РААБЕ, София, ISBN:978954-9619-55, Рецензирано, С., 2013.

Резюме: В монографията, *„Как да работим с деца с аутизъм“* фокус на внимание са особеностите в развитието на децата с нарушения от аутистичния спектър, както и някои подходи за терапия и обучение, често прилагани в образователната практика у нас. Появата на тази книга е резултат от много фактори. Три от тях заслужават особено внимание, защото пораждат не малко дискусии:

1. В световен мащаб тези проблеми се обсъждат от най-различни гледни точки: същност, етиология, разпространение, диагностика, терапевтична дейност и др. В мненията на авторитетни автори има редица разногласия, дори противоречия.
2. През последните десет-петнадесет години в цял свят се наблюдава по-широко разпространение на аутизма. Изтъкват се разнообразни причини, но категорично становище все още няма. Това затруднява превантивната и профилактична дейност.
3. Значителни проблеми има във връзка с методите за работа с децата с нарушения от аутистичния спектър. Те са от различни гледни точки: медицински, клинични, психологически, педагогически и др.

Същественото за тази монография е, че в нея се посочват редица важни с подходи за ранно въздействие и помощ при децата с аутизъм. Анализират се становища на автори от световен мащаб. Описват се ефективни подходи за работа в образователната практика. На тази основа специалисти и родители могат да формират различни идеи за по-прецизен и верен подход към всеки конкретен случай.

Abstract: In the monograph "How to work with children with autism" the focus is on the peculiarities of the development of children with autism spectrum disorders, as well as some approaches to therapy and training, often applied in educational practice in our country. The appearance of this book is the result of many factors. Three of them deserve special attention because they provoke a lot of discussions:

1. Globally, these problems are discussed from different points of view: nature, etiology, distribution, diagnosis, therapeutic activity and others. There are a number of disagreements, even contradictions, in the opinions of authoritative authors.
2. In the last ten to fifteen years, autism has become more widespread throughout the world. Various reasons are given, but there is still no definite opinion. This complicates the preventive and prophylactic activity.

3. There are significant problems with the methods of working with children with autism spectrum disorders. They are from different points of view: medical, clinical, psychological, pedagogical and others.

The essence of this monograph is that it identifies a number of important approaches with early intervention and assistance to children with autism. Opinions of authors from around the world are analyzed. Effective approaches to work in educational practice are described. On this basis, professionals and parents can form different ideas for a more precise and accurate approach to each case.

Показател Г 6. Статии и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация

1. **Shapkova- Taneva P.** Approaches for therapy and education of children with SEN in new realities in Bulgaria, Knowledge International Journal International Journal, KNOWLEDGE IN PRACTICE, Vol. 28.3., стр. 1015-1020, ISSN (print):1857-923X, ISSN (online) :2545-4439, Global Impact& Quality Factor 1. 322 (2016), Skopje, 2018.

Резюме: Статията фокусира върху някои актуални подходи за терапия и обучение при деца със специални образователни потребности, прилагани в педагогическата практика в България. Представени са определени теоретични схващания, свързани с включването и приобщаването на децата със СОП в общообразователните институции. Анализират се, както необходимостта от промяна на стратегиите за преподаване, така и необходимостта от включването на нови методи и форми за терапия и подкрепа на тези деца в контекста на приобщаващото образование.

Abstract: The article focuses on some current approaches to therapy and training in children with special educational needs, applied in pedagogical practice in Bulgaria. Certain theoretical concepts related to integration and inclusion of children with SEN in mainstream institutions are presented. Both the need to change teacher strategies and the

need to include new methods and approaches for therapy and support of these children in the context of inclusive education are analyzed.

Показател Г 7. Статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове

1. Шапкова- Танева, П., Разбиране за синдрома на Даун: от евгеничните теории и институционализацията към социализация и включване, сп. Специална педагогика и Логопедия, брой 3, стр. 3-10, С., 2013.

Резюме: Статията фокусира върху актуална тема. Авторът насочва научния си интерес към някои историко-философски аспекти на синдрома на Даун и представя своята лична позиция по редица дискуссионни въпроси, свързани с разбирането на този феномен.

Abstract: The article focuses on the current topic. The author focuses his scientific interest on some historical and philosophical aspects of Down syndrome and presents his personal position on a number of discussion issues related to the understanding of this phenomenon.

2. Шапкова- Танева, П., Синдромът на Даун: митове и реалности, сп. Специална педагогика, стр.30-40, София, 2009.

Резюме: Статията акцентира върху определени негативни представи за способностите на хората със синдрома на Даун, битувачи във времето и пространството. Авторът споделя виждането, че поставянето на етикети може да повлияе неблагоприятно върху развитието на децата със синдром на Даун. Предразсъдъчното мислене е бариера за приемането на реалните възможности и постижения на хората със синдром на Даун. От съществено значение е да се оценяват силните страни в развитието на децата със синдром на Даун, за да могат да постигат напредък.

Abstract: The article focuses on certain negative notions about the abilities of people with Down syndrome, existing in time and space. The author shares the view that labeling can adversely affect the development of children with Down syndrome. Prejudice is a barrier to accepting the real opportunities and achievements of people with Down syndrome. It is essential to assess the strengths in the development of children with Down syndrome so that they can make progress.

3. Шапкова- Танева, П., Формиране на полезни умения и навици при деца с тежка степен на интелектуална недостатъчност, сп. Специална педагогика, бр.1, стр.:64-71, София, 2005.

Резюме: Статията разглежда проблема за развитието на полезни умения при деца с тежки интелектуални затруднения. Това е важен аспект от процеса на социализация и интеграция на тези деца. Направена е характеристика на особеностите в тяхното психо-физическо развитие и са представени ефективни подходи за формиране на социални умения и навици. Тези подходи трябва да бъдат важна част от индивидуалните планове за развитие на деца с интелектуални затруднения в педагогическата практика у нас, за да се създадат предпоставки за по-доброто им социално функциониране.

Abstract : The article examines the problem of developing useful skills in children with severe intellectual disabilities. This is an important aspect of the process of socialization and integration of these children. A characteristic of the peculiarities in their psycho-physical development has been made and effective approaches for the formation of social skills and habits are presented. These approaches should be an important part of individual plans for the development of children with intellectual disabilities in the pedagogical practice in our country, in order to create preconditions for their better social functioning.

4. Шапкова- Танева, П., Аутизъм: от теоретическото разбиране към психолого-педагогическото въздействие, сп. Специална педагогика, бр.2, стр.41-53, София, 2004.

Резюме: Статията разглежда важни теоретични и практико приложни аспекти на едно от най-сложните нарушения в детското развитие, а именно аутизма. Интересът към това комплексно нарушение се обуславя от малко разрешените и неотложни практически въпроси, свързани с диагностиката, диференциалната диагностика, корекцията и терапията. Представена е специфичната клинична картина, характерна за нарушенията от аутистичния спектър и се акцентира върху някои ефективни подходи за терапевтично въздействие в педагогическата практика по света и у нас. Специално място е отделено на подбора на дидактични материали при работата с деца с аутизъм и са споделени полезни практически идеи.

Abstract: The article examines important theoretical and practical aspects of one of the most complex disorders in child development, namely autism. The interest in this complex disorder is determined by the little resolved and urgent practical issues related to diagnosis, differential diagnosis, correction and therapy. The specific clinical picture, characteristic for the autism spectrum disorders, is presented and the emphasis is on some effective approaches for therapeutic impact in the pedagogical practice around the world and in our country. A special place is given to the selection of didactic materials when working with children with autism and useful practical ideas are shared.

5. Шапкова- Танева, П., Някои аспекти на аутизма, сп. Специална педагогика, брой 2, стр. 42-52, София, 2003.

Резюме: Темата за аутизма е особено интересна и актуална, поради което тази публикация фокусира върху съществени аспекти на това явление. Анализирани са същността на аутизма, триадата нарушения, както и особеностите в развитието на децата с аутизъм. Разгледани са подходи за корекционно-терапевтично въздействие при деца с нарушения от аутистичния спектър, базиращи се на използването на визуални стимули за подкрепа в ученето.

Abstract: The topic of autism is particularly interesting and relevant, which is why this publication focuses on essential aspects of autism. The essence of autism, the triad of disorders, as well as the peculiarities in the development of children with autism are

analyzed. Approaches to corrective and therapeutic effects in children with autism spectrum disorders based on the use of visual stimuli to support learning are considered.

6. Шапкова- Танева, П., Особенности в развитието на децата с Даун синдром, сп. Предучилищно възпитание, брой 8, стр.45-47, София, 2003.

Резюме: Статията е посветена на актуална тема, която е малко проучвана и дискутирана в специализираната научна литература в България. Изучаването и познаването на особеностите в развитието на децата със синдром на Даун може да бъде отправна точка в работата на специалистите в търсенето на най-добри стратегии за развитие и подкрепа в образователната практика.

Abstract: The article is dedicated to the current topic, which is little studied and discussed in the specialized scientific literature in Bulgaria. The study and knowledge of the specialties for creating children with Down syndrome can be sent to the point of work of a specialist in search of the best strategies for development and support of these children in educational practice.

7. Шапкова- Танева, П., Развитие на фината моторика и умения за самообслужване при деца със синдром на Даун, сп. Специална педагогика, бр.3, стр. 49-56, София, 2007.

Резюме: Тази статия дискутира тема с важно практическо значение. Описани са особеностите в двигателното развитие на децата със синдром на Даун, като се акцентира на трудностите, които се откриват при тези деца по отношение на формирането на фини моторни умения и умения за самообслужване. Предложени са ефективни подходи, ориентирани към развитието на социалните умения и навици и по-успешното социално функциониране на децата със синдром на Даун.

Abstract: This article discusses topic with important practical significance. The peculiarities in the motor development of children with Down syndrome are described, emphasizing the difficulties that are found in these children in terms of the formation of fine motor skills and self-care skills. Effective approaches have been proposed, oriented

towards the development of social skills and habits and the more successful social functioning of children with Down syndrome.

8. Шапкива- Танева, П., Специфични умения за общуване при деца с аутизъм, сп. Специална педагогика, бр.1 , стр. 38-46, София, 2010.

Резюме: Настоящата публикация фокусира върху интересна и актуална тема. Един от сериозните въпроси, които вълнуват родителите на децата с нарушения от аутистичния спектър е въпросът свързан с формирането на говорните им уменията и уменията им за общуване. Поради това вниманието на специалистите през последните години е насочен о към откриването и прилагането на работещи подходи за терапия и обучение при деца с аутизъм. Тук са описани особеностите в езиковото развитие на децата с нарушения от аутистичния спектър. Представени са различни методи за развитие на комуникативните умения при тези деца и са направени важни практически изводи.

Abstract: This post focuses on an interesting and current topic. One of the serious issues that concern parents of children with autism spectrum disorders is the issue related to the formation of their speaking skills and communication skills. Therefore, the attention of specialists in recent years has been focused on the discovery and implementation of working approaches to therapy and training in children with autism. Here are described the peculiarities of the language development of children with autism spectrum disorders. Different methods for the development of communication skills in these children are presented and important practical conclusions are made.

9. Шапкива- Танева, П., Подкрепа на деца със СОП и техните родители -включващо обучение, сп. Предучилищно възпитание, бр. 5, стр. 14-19, София, 2011.

Резюме: Статията разглежда някои съвременни подходи за подкрепа на деца със СОП и техните семейства в контекста на включващото обучение. Подчертава се ролята на родителите като важен партньор в процесите на интеграция и включване

на децата със СОП в предучилищната образователна среда. Посочени са специфични форми на взаимодействие с родителите в процеса на учебно- възпитателната работа в детската градина.

Abstract : The article examines some modern approaches to support children with SEN and their families in the context of inclusive education. The role of parents as an important partner in the processes of integration and inclusion of children with SEN in the preschool educational environment is emphasized. Specific forms of interaction with parents in the process of educational practice in kindergarten are indicated.

10. Шапкова- Танева, П., Познавателното и социалното развитие на децата с интелектуална недостатъчност, сп. Предучилищно възпитание, бр.9, стр. 2-5, София, 2010.

Резюме: Статията разглежда предучилищното образование като ключов фактор за познавателното, социалното и цялостното личностно развитие на децата с интелектуална недостатъчност. Поставя се акцент върху индивидуалните учебни програми, включващи специфични области на развитие, които трябва да бъдат стимулирани от най ранна възраст. Това ще даде възможност на специалистите да работят по посока на укрепване на силните страни у детето с интелектуална недостатъчност и да му помогнат да постигне напредък в определени области със сериозни дефицити.

Abstract : The article considers preschool education as a key factor for the cognitive, social and overall personal development of children with intellectual disabilities. It focuses on individual curricula, including specific areas of development that need to be stimulated from an early age. This will enable professionals to work to strengthen the strengths of the child with intellectual disabilities and help him or her to make progress in certain areas with severe deficits.

11. Шапкова- Танева, П., Трудностите при обучението на децата с Даун - синдром, сп. Специална педагогика, бр.2, стр. 51-56, София, 2002.

Резюме: Статията дискутира тема с важно научно-теоретическо и практическо значение. Описани са трудностите, които срещат в процеса на учене децата със синдром на Даун, както и възможните механизми за справяне. По-доброто познаване на специфичните трудности, свързани с ученето, които са характерни за децата със синдром на Даун е една от важните задачи за специалистите (логопеди, специални педагози, терапевти и масови учители), ангажирани с възпитанието, терапията и обучението на тези деца. Тези познания безспорно ще подобрят техните компетенции в търсенето на ефективни практически решения.

Abstract: The article discusses a topic of important scientific-theoretical and practical significance. The difficulties encountered in the learning process in children with Down syndrome are described, as well as the possible coping mechanisms. Better knowledge of the specific learning difficulties that are characteristic of children with Down syndrome is one of the important tasks for professionals (speech therapists, special educators, therapists and mainstream teachers) involved in the upbringing, therapy and education of these children. . This knowledge will undoubtedly improve their competencies in the search for effective practical solutions.

12. Шапкова- Танева, П., Възможности за развитие на децата със синдром на Даун, сп. Специална педагогика, бр. март, стр.47-55, София, 2001.

Резюме: Тази статия разглежда интересна и актуална тема. Особено необходима е днес промяната в мисленето на хората по отношение възможностите за развитие и обучение на децата със синдром на Даун. Авторът разглежда както слабите, така и силните страни в развитието на тези деца. Застъпва виждането, че когато децата със синдром на Даун се отглеждат в семейна среда, с подкрепящи родители и когато бъдат включени в програми за ранна интервенция, те могат да постигнат напредък в развитието си.

Abstract: This article discusses an interesting and current topic. There is a particular need today for a change in people's thinking about the development and learning opportunities of children with Down syndrome. The author examines both the strengths and weaknesses

in the development of these children. Advocates the point of view that when children with Down syndrome are raised in a family environment, with supportive parents and when included in early intervention programs, they can make progress in their development.

13. Шапкова- Танева, П., Стиляна Белчева, Известното за ролята на хипокампа в паметовите процеси при синдром на Даун , сп.Специална педагогика, брой:2 стр.:29-36, ISSN (print):1310-7003, ISSN (online):COBISS.BG-ID, София, 2010.

Резюме: Статията фокусира върху ролята на хипокампа като ключова структура, свързана с определени когнитивни процеси при хора със синдрома на Даун. Акцентира се върху ролята на хипокампа като специфична мозъчна структура , част от лимбичната система, за функционирането на вниманието, ученето и паметта, емоциите, пространствената ориентация и др. Редица проучвания потвърждават връзката между функционирането на хипокампалната формация и дефицитите в паметта при индивиди със синдром на Даун. Подчертава се влиянието на хипокампа върху възможностите за учене при пациенти със синдром на Даун.

Abstract: The article focuses on the role of the hippocampus as a key structure associated with certain cognitive processes in people with Down syndrome. Emphasis is placed on the role of the hippocampus as a specific brain structure, part of the limbic system, for the functioning of attention, learning and memory, emotions, spatial orientation and more. A number of studies have confirmed the link between the functioning of the hippocampal formation and memory deficits in individuals with Down syndrome. The influence of the hippocampus on learning opportunities in patients with Down syndrome is emphasized.

14. Шапкова- Танева, П., Марта Василева, Арт-терапия за деца с умствена изостаналост -"Силата на изкуството", сп. Специална педагогика: бр. 4, стр. 21-32, София, 2011.

Резюме: Тази статия разглежда ролята на арт терапията като ефективен подход при работата с деца с интелектуална недостатъчност. Представено е експериментално проучване, свързано с установяването на равнището на развитие на познавателните

процеси и възможностите за учене при деца с интелектуална недостатъчност. Предложен е авторски модел на арт терапевтично въздействие, апробиран при деца с умерена и тежка степен на умствена изостаналост, в условията на институция от затворен тип. Поетапно са описани различни арт терапевтични сесии с определени корекционнно-развиващи цели.

Abstract: This article discusses the role of art therapy as an effective approach to working with children with intellectual disabilities. An experimental study related to establishing the level of development of cognitive processes and learning opportunities in children with intellectual disabilities is presented. An author's model of art therapeutic effect has been proposed, tested in children with moderate and severe mental retardation in the conditions of a closed institution. Different art therapy sessions are described step by step with certain correctional- developing goals.

15 . Шапкова- Танева, П., Креативността като ценен личностен ресурс в работата на специалния педагог и логопеда, В СБ: Децата и творчеството, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, стр.170-178, ISBN:ISBN 978-954-07-4407-0, С. 2018.

Резюме: Тази статия е посветена на интересна тема. Авторът представя своята гледна точка по отношение разбирането на креативността като ценен личностен ресурс в работата на специалния педагог и логопеда. Коментират се важни аспекти на корекционнно-терапевтичното въздействие при деца със специални образователни потребности и се предлагат ценни практически съвети.

Abstract: This article is dedicated to an interesting topic. The author presents his point of view regarding the understanding of creativity as a valuable personal resource in the work of the special pedagogue and speech therapist. Important aspects of the correctional-therapeutic impact in children with special educational needs are commented on and valuable practical advice is offered.

16. Шапкова- Танева, П., Подходи за подкрепа на личностното развитие на деца със специални образователни потребности, Научни и практически аспекти на приобщаващото образование, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, стр.192-201, ISBN:978-954-07-4541, София, 2018.

Резюме: В контекста на новите образователни политики за деца със СОП от съществено значение е познаването и прилагането на подходи за подкрепа на личностното развитие и приобщаване. Статията фокусира върху същността и принципите на приобщаващото образование. Анализират се някои подходи за обучение на деца със СОП, приложими в педагогическата практика у нас и по света.

Abstract: In the context of new education policies for children with SEN, it is essential to know and apply approaches to support personal development and inclusion. The article focuses on different strategies for education, applicable in pedagogical practice in Bulgaria and around the world.

17. Шапкова- Танева, П., Арт терапевтични подходи за развитие на емоционалната интелигентност при деца със зрителни и множество увреждания, В СБ: "Достъп до изкуството на лица с нарушено зрение [Електронен ресурс], ISSN (online): 1283022308, ISBN:978-954-923683-5, София, 2017.

Резюме: Интерес за автора на тази статия представлява темата за емоционалната интелигентност, особено актуална в контекста на разбирането на децата със специални образователни потребности. Въз основа на лични наблюдения и практически опит, тук са описани индивидуални случаи на деца с множество увреждания, като пример за по-сериозното разбиране на всяко дете с нарушения в развитието като индивидуалност, с индивидуални възможности за развитие и прогрес. Застъпена е идеята за по-добрите възможности за социално-емоционално функциониране на някои от наблюдаваните деца в педагогическата практика, в сравнение с техните познавателни способности и уменията за общуване. Чрез включването на различни психолого-педагогически подходи за оценка на емоционалната интелигентност на децата с множество увреждания са установени интересни тенденции.

Abstract: Of interest to the author of this article is the topic of emotional intelligence, especially current in the context of understanding children with special educational needs. Based on personal observations and practical experience, individual cases of children with multiple disabilities are described here, as an example of a more serious understanding of each child with developmental disabilities as an individual, with individual opportunities for development and progress. The idea of better opportunities for social and emotional functioning of some of the observed children in pedagogical practice, compared to their cognitive abilities and communication skills is represented. By including various psychological - pedagogical approaches to assessing the emotional intelligence of children with multiple disabilities, interesting trends have been identified.

18. Shapkova- Taneva, P., Approaches for development potential for learning in children with intellectual disability, International Journal Scientific and Applicative Papers V9,стр.:126-131, ISSN (print):1857-92., SKOPJE, 2015.

Резюме: Докладът е посветен на интересна и актуална тема. Работата с деца с интелектуална недостатъчност е огромно предизвикателство, което налага включването на нови подходи в педагогическата практика. От особено значение е прилагането на ефективни стратегии за корекционно-терапевтично въздействие за развитие на индивидуалните познавателни възможности на тези деца.

Abstract: The report is dedicated to an interesting and current topic. The working with children with intellectual disabilities is a huge challenge, which requires the inclusion of new approaches in pedagogical practice. Of particular importance is the implementation of effective strategies for correctional - therapeutic impact for the development of individual cognitive abilities of these children.

19. Шапкова- Танева, П., Отражение на синдрома на Даун върху когнитивното функциониране и способностите за учене в детска възраст, В: СБ „Психологията-традиции и перспективи“ -том 1, 2, стр.:292-299, ISSN (print):1314-9792, С. 2013.

Резюме: Синдромът на Даун е едно уникално явление заслужаващо внимание, което не е достатъчно добре проучено в България. В психолого-педагогически и социален аспект. По-доброто познаване на особеностите в когнитивното развитие при децата със синдрома на Даун може да допринесе за разбирането на природата на умствената изостаналост като цяло и това да повлияе намирането на възможно най-добри решения от педагогическа гледна точка.

Abstract: Down syndrome is a unique phenomenon that deserves attention and which is not well studied in Bulgaria in the psychological-pedagogical and social aspect. Better knowledge of the features of cognitive development in children with Down syndrome can contribute to understanding the nature of mental retardation in general and this can influence the finding of the best possible solutions from a pedagogical point of view.

20. Шапкова- Танева, П., ДЕТСКАТА ГРАДИНА–ПРИБОЩАВАЩА СРЕДА ЗА ДЕЦАТА СЪС СПЕЦИАЛНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПОТРЕБНОСТИ, В: СБ „Юбилейна международна университетска конференция 130 години предучилищно образование в България“, Унив. изд. "Св. св. Кирил и Методий", стр. 274-282, В. Търново, 2012.

Резюме: Статията се фокусира върху концепцията за приобщаващо образование. Представят се възгледите и разбирането на различни автори за същността на приобщаващото образование, тъй като тази тема е особено дискуссионна в последно време. Разгледани са някои аспекти на приобщаващото образование, свързани с различни бариери (трудности) за неговото прилагане в нашата страна. Акцентира се върху особеностите на "включването" на децата със СОП в детската градина, като ключова приобщаваща среда. Подчертава се значението на програмите за предучилищно образование за деца със СОП, които трябва да са съобразени както с типологичните особености в развитието на децата, така и с техните индивидуални потребности. Акцентът е върху специфичното образователно пространство в детската градина, като предпоставка за ефективно приобщаване на децата със СОП в общообразователните училища.

Abstract: The article focuses on the concept of inclusive education. The views and understanding of various authors on the nature of inclusive education are presented, as this topic has been especially debatable in recent times. Some aspects of inclusive education related to various barriers (difficulties) for its implementation in our country are considered. Emphasis is placed on the peculiarities of the "inclusion" of children with SEN in kindergarten as a key inclusive environment. The importance of pre-school education programs for children with SEN is emphasized, which must take into account both the typological features in children's development and their individual needs. The emphasis is on the specific educational space in kindergarten, as a prerequisite for effective inclusion of children with SEN in general education schools.

21. Шапкова- Танева, П., Явлението "синдром на Даун": исторически и философски аспекти, В: Сб. „Научни трудове, том 52, серия 6.2 Педагогика и психология“, издателство: Русенски университет " Ангел Кънчев", стр.:70-76, ISSN (print):1311-3321, 2013.

Резюме: Синдромът на Даун е уникален феномен, който заслужава внимание, тъй като не е достатъчно добре проучен в България в психолого-педагогически и социален аспект. Докладът се фокусира върху отражението на синдрома на Даун върху педагогическата практика, тъй като в сравнение с други синдроми, асоциирани с умствената изостаналост, този има дълга история и висок процент на разпространение. Отражени са някои негативни стереотипни схващания относно възможностите за развитие и напредък на децата със синдром на Даун. Именно тези възгледи пораждават идеята да бъдат изследвани по-задълбочено различни аспекти на това явление и да се търсят нови, по-оптимистични гледни точки относно потенциала за учене и развитие на децата със синдром на Даун.

Abstract: Down syndrome is a unique phenomenon that deserves attention because it is not well studied in Bulgaria in psychological, pedagogical and social aspects. The report focuses on the impact of Down syndrome on pedagogical practice, as compared to other syndromes associated with mental retardation, this one has a long history and a high prevalence. Some negative stereotypes about the opportunities for development and progress of children with Down syndrome are reflected. It is these views that give rise to

the idea of exploring in more depth various aspects of this phenomenon and seeking new, more optimistic views on the learning and development potential of children with Down syndrome.

22. Шапкова- Танева, П., Стратегии за преподаване и подкрепа на ученици със специални образователни потребности в контекста на включващото образование, НАУЧНИ ТРУДОВЕ НА РУСЕНСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ, издателство: Русенски университет " Ангел Кънчев", стр.:110-117, ISSN (print):1311-3321, 2012.

Резюме: Фокусът на тази статия са важни аспекти на приобщаващото образование за деца със специални образователни потребности. Представени са специфичните стратегии за обучение и подкрепа на тези деца в масовата педагогическа практика. Тази тема е актуална и може да бъде предмет на по-широк изследователски интерес, предвид динамиката на промените в образованието за деца със специални образователни потребности (СОП) в страната.

Abstract: Focus of this article are important aspects of the inclusive education for children with special educational needs. Are presented the specific strategies for teaching and support of these children in mainstream pedagogical practice.

This topic is actual and may be the subject of wider research interest, given the dynamic of the changes in education for children with special educational needs (SEN) in the country.

23. Шапкова- Танева, П., Подходи за ранна интервенция при деца със синдром на Даун и техните семейства, В СБ „Ранно детско развитие“, издателство: Спийднет. БГ ООД, стр.:190-202, ISBN:978-954-91923-8, С., 2011.

Резюме: Тази статия разглежда важни аспекти на ранната интервенция при децата със синдром на Даун и техните семейства. Описани са различни родителските реакции (емоции), като страх, вина, безпокойство, гняв, чувство за малоценност и др., които проявяват родителите, когато се сблъскват с диагнозата „ синдром на Даун“. В тази връзка са представени полезни препоръки за справяне с негативните емоции. Обсъждат се важни въпроси, свързани с грижата, отглеждането, терапията

и обучението на деца със синдром на Даун от раждането до три години. Акцентира се върху прилагането на модели (програми) за ранна помощ и подкрепа при деца със синдром на Даун .

Abstract: This article discusses important aspects of early intervention in children with Down syndrome and their families. Various parental reactions (emotions) have been described, such as fear, guilt, anxiety, anger, feelings of inferiority, etc., which parents show when confronted with a diagnosis of Down syndrome. In this regard, useful recommendations for dealing with the negative emotions are presented. Important issues related to the care, upbringing, therapy and education of children with Down syndrome from birth to three years are discussed. Emphasis is placed on the application of models (programs) for early care and support in children with Down syndrome.

24. Шапкова-Танева, П., Необходимост от ефективни стратегии на развитие на социални умения при деца с аутизъм в специално образователната практика у нас, В СБ:“ Юбилейна научна конференция-100години от рождението на проф. дпн Дечо Денев и 25 години факултет по начална и предучилищна педагогика“, издателство: ИК"ФЕНОМЕН", 2010, стр.:136-142, ISBN:978-954-549-094-1, С., 2010.

Резюме: Статията акцентира върху въпроса за развитието на социалните умения при децата с аутизъм, който е безспорно актуален в контекста на специалната педагогика. Формирането на социални умения при деца с аутизъм е съществен аспект от цялостната работа с тях, тъй като това е една от областите, в която тези деца срещат най-големи затруднения. Авторът фокусира върху имитацията като едно от важните умения в процеса на обучение на децата с аутизъм. Представени са интересни подходи, предимно изградени на мултисензорния принцип на обучение за формиране на социални умения при тези деца.

Abstract : The article focuses on the issue of the development of social skills in children with autism, which is undoubtedly relevant in the context of special pedagogy. The formation of social skills in children with autism is an essential aspect of the overall work with them, as this is one of the areas in which these children encounter the greatest difficulties. The author focuses on imitation as one of the important skills in the process of

teaching children with autism. Interesting approaches are presented, mainly based on the multisensory principle of training for the formation of social skills in these children.

25. Шапкова- Танева, П., Особенности на ранната диагностика и интервенция при деца с умствена изостаналост и деца с аутизъм, В СБ: „Съвременни тенденции в интеграцията и обучението на деца с умствена изостаналост“, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, стр.:104-117, ISBN:978-954-07-2854-4, С., 2009.

Резюме: Статията е посветена на интересна и актуална тема с важно практическо значение. Анализирани са особеностите в развитието на децата с интелектуална недостатъчност и децата с аутизъм. Представени са специфични подходи за ранна диагностика и програми за ранна интервенция, предвид нарастването на разпространението на нарушенията от аутистичния спектър и случаите на умствена изостаналост в световен аспект и у нас. Подчертава се ключовата роля на специалистите по ранна интервенция за по-успешното преодоляване на дефицитите в развитието и трудностите, свързани със социалното функциониране и обучението на тези деца. Предлагат се ценни практически идеи.

Abstrac: The article is dedicated to an interesting and current topic of important practical importance. The peculiarities in the development of the children with intellectual disabilities and the children with autism are analyzed. Specific approaches for early diagnosis and programs for early intervention are presented, given the growing prevalence of the autism spectrum disorders and cases of mental retardation worldwide and in our country, The key role of early intervention specialists in overcoming developmental deficits and difficulties related to the social functioning and education of these children is emphasized. Valuable practical ideas are offered.

26. Шапкова- Танева, П., Подготовка на логопеди и специални педагози за участие в процесите на диагностика и терапия при пациенти със сложни комуникативни нарушения, В СБ: “ VII НАЦИОНАЛНА КОНФЕРЕНЦИЯ НА НСЛБ - Екипна работа при

пациенти с моторни дефицити“, издателство : Логопедичен център " Ромел", стр.:188-200, ISBN:978-954-9458-11, С., 2009.

Резюме: Статията поставя за обсъждане един сериозен проблем, свързан с практическата подготовка на педагогическите специалисти (логопеди и специални педагози) за работа с деца със сложни комуникативни нарушения. Тук е описан един случай на дете с медицинска диагноза „будна кома“, който е изключително интересен за клиничната практика у нас и който се представя за обсъждане в научната литература за първи път. Акцентира се върху ефективни подходи за корекционно-терапевтично въздействие за развитие на комуникативните умения при деца интелектуална недостатъчност в педагогическата практика.

Abstrac: The article raises a serious issue related to the practical training of pedagogical specialists (speech therapists and special pedagogues) to work with children with complex communication disorders. One a case of a child with a medical diagnosis of "awake coma" is described here , which is extremely interesting for clinical practice in our country and which is presented for discussion in the scientific literature for the first time. Emphasis is placed on effective approaches for correctional- therapeutic impact for the development of communication skills in children with intellectual disabilities in pedagogical practice.

27. Шапкова- Танева, П., Специфика на съдържанието на програмите за ранно възпитание и обучение на деца с интелектуална недостатъчност, В СБ: “Особености на интегрираното обучение, , издателство:" Д-р ИВАН БОГОРОВ"- стр.226-238, ISBN: 978-954-316-041-9 ;COBISS.BG-ID – 1229069028, София, 2008.

Резюме: Статията разглежда спецификата и съдържанието на програмите за ранно възпитание и обучение на деца с интелектуална недостатъчност. Акцентира се върху важноста и значението на сензитивните периоди в детското развитие за постигане на образователен напредък. Представени са възгледите на Мария Монтесори за обучението на децата с нарушения в психо-физическото развитие от най-ранна възраст, когато се откриват благоприятни възможности за преодоляване

на дефицитите в различни сфери на развитие и стимулиране на силните страни у тези деца.

Abstrac: he article examines the specifics and content of programs for early education of children with intellectual disabilities. Emphasis is placed on the importance and significance of sensitive periods in child development for achieving educational progress. Maria Montessori's views on the education of children with diferents disabilities from an early age are presented, when favorable opportunities are found to overcome deficits in various areas of development and stimulate the strengths of these children.

28. Шапкова- Танева, П., Алтернативни подходи за въздействие и програми за работа при деца с нарушения от аутистичния спектър, В Сб: „Подготовка на учители и социални педагози в навечерието на европейската интеграция“, издателство:" Веда Словена-ЖГ", стр. 666-675, ISSN (print):10.954-8510-87-9; 15.978954-8510-97.4, С., 2006.

Резюме: Докладът разглежда интересна и дискуссионна тема. Описани са различни подходи за корекционно-терапевтично въздействие при деца с нарушения от аутистичния спектър, както и различни програми за обучение на тези деца. Направени са съществени за практиката изводи, един от които е свързан с разбирането на същността на аутизма, като сложно комплексно нарушение и трудността при прилагането на унифицирани подходи за терапия и обучение от страна на различните специалисти, ангажирани с проблемите на децата с аутизъм.\

Abstrac: The report addresses an interesting and discussion topic . Different approaches for corrective-therapeutic impact in children with autism spectrum disorders are described, as well as different training programs for these children. Significant conclusions have been made for the practice, one of which is related to the understanding of the nature of autism, such as a complex disorder and the difficulty in applying unified approaches for therapy and training by different specialists involved in the problems of children with autism.

29. Шапкова- Танева, П., Аспекти на практическата подготовка на студентите по педагогика на деца с интелектуална недостатъчност, В СБ: ВИСШЕТО ПЕДАГОГИЧЕСКО ОБРАЗОВАНИЕ, издателство : Фабер, 2005, стр.:481-484.

Резюме: Докладът акцентира върху някои аспекти на практическата подготовка на студентите, обучаващи се в специалност Специална педагогика (Педагогика на деца с интелектуална недостатъчност). В този контекст сериозен за обсъждане е въпросът, свързан с преодоляването на страховете, тревогите и личните бариери в умовете на младите хора, които ги поставят пред сериозни предизвикателства, свързани с приемането на децата с нарушения в развитието. Личният пример на преподавателя е от огромно значение за подобряване на мотивацията за учене на студентите и промяна на гледната точка по актуални проблеми на Специалната педагогика.

Abstrac: The report focuses on some aspects of the practical training of students in majoring in Special Pedagogic (Pedagogy of children with intellectual disabilities). In this context, the issue of overcoming the fears, anxieties and personal barriers in the minds of young people, which pose serious challenges related to the admission of children with developmental disabilities, is serious to discuss. The personal example of the lecturer is of great importance for improving the motivation for learning of students and changing the point of view on current issues of special pedagogy.

30. Шапкова- Танева, П., Проблеми на ранната психолого педагогическа помощ и училищна интеграция на децата с интелектуална недостатъчност, В СБ: „Осигуряване и оценяване качеството на обучение“, издателство:" Веда Словена-ЖГ"-София, стр.:345-350, ISBN:954-8510-92-8, С., 2005.

Резюме: В центъра на вниманието на автора на настоящата публикация са проблемите на ранната психолого-педагогическа помощ и училищната интеграция на децата с интелектуална недостатъчност. Разкрива се връзката между навременната ранна диагностика и оценяване на потребностите и успешната социална интеграция на децата в по-зряла възраст. Посочват се механизми за

прилагане на ефективни методи за ранна интервенция за преодоляване на недостатъците (дефицитите) в развитието на децата с интелектуална недостатъчност, една от най-многобройните групи деца със СОП.

Abstract The focus of the author of this publication is the problems of early psychological and pedagogical assistance and school integration of children with intellectual disabilities. The connection between the timely early diagnosis and needs assessment and the successful social integration of older children is revealed. Mechanisms for application of effective methods for early intervention to overcome the deficiencies (deficits) in the development of children with intellectual disabilities, one of the most numerous groups of children with SEN, are indicated.

31. Шапкова- Танева, П., Оценяване и конструиране на индивидуални невроразвитийни профили при деца със СОП в контекста на приобщаващото образование, В: Сб. Научно-практическа конференция, посветена на 80-годишнината от рождението на проф. д-р Георги Бишков „ОБРАЗОВАНИЕ И ИЗКУСТВА: ТРАДИЦИИ И ПЕРСПЕКТИВИ”, София, 2020 (под печат).

Резюме : Докладът е посветен на интересна и широко обсъждана в педагогическата практика тема. Засягат се някои важни аспекти на приобщаващото образование. Изследователски интерес представлява темата за способностите за учене на децата със специални образователни потребности. В този контекст се разглеждат особеностите на **невроразвитийните функции** при тези децата като инструмент на ученето, оценяването и конструирането на индивидуални **невроразвитийни профили** както и като предпоставка за ефективни терапия и обучение, Подчертава се връзката на индивидуалните когнитивни профили с уменията (възможностите) за учене при децата със СОП.

Abstract: The report is dedicated to an interesting and widely discussed topic in pedagogical practice. Some important aspects of inclusive education are addressed. Research interest is the topic of learning abilities of children with special educational needs. In this context, the features of neurodevelopmental functions in these children are

considered as a tool for learning, assessment and construction of individual neurodevelopmental profiles as well as a prerequisite for effective therapy and training in the children with SOP.

32. Шапкова- Танева, П., Емануела Маринова, Гергана Илиева, Стефани Овчарова, Децата със специални педагогически потребности-промяната е нужна днес, а не утре, Сборник доклади и презентации: [студентски научен форум] Издателство:" Авангард Прима", стр.73-77, ISSN (print): ISBN - 978-619-160-216-2, ISSN (online), София, 2013.

Резюме: Тази публикация е посветена на децата със специални образователни потребности. Авторите споделят виждането си за различието в съвременния социален контекст и утвърждават тезата, че децата с нарушения в развитието са като всички останали деца и имат същите потребности и нужди от грижа, внимание, обич, образование и подкрепа.

Abstract: This publication is dedicated to children with special educational needs. The authors share their vision of the difference in the modern social context and affirm the thesis that children with developmental disabilities are like all other children and have the same needs and needs of care, attention, love, education and support.

33. Анна Трошева – Асенова, Мира Цветкова-Арсова, Диана Игнатова, Деница Кръстева, Пенка Шапкова, Изследване на игровата среда за деца със специални образователни потребности в семейството, В: Годишник на Шуменския университет, том XVIII, 2020 (под печат).

Резюме: Докладът представя изследване на условията за игра у дома на деца със специални образователни потребности. Обсъдени са основните компоненти на игралната среда. Представени са резултати от пилотно проучване. Основната цел беше да се изследват възможностите на децата да играят в домашната среда. Анализирани са данни от проучване сред 60 родители на деца със специални образователни потребности на възраст между 1 и 14 години. Важна част от

проучването беше да се изследва отношението на родителите към ролята на играта на децата със СОП.

ABSTRACT: The report presents a study of the conditions for playing at home of children with special educational needs. The basic components of the playing environment are discussed. Results of a pilot study are presented. The main purpose was to explore children opportunities to play in the home environment. Data from a survey among 60 parents of children with special educational needs aged between 1 and 14 was analyzed. Important part of the study was to examine the parental attitudes towards the role of the play of the children with SEN.

Публикации по показател Г 9. Студии, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни тонове

1. Шапкова- Танева, П., Индивидуални познавателни различия при деца със синдром на Даун, Годишник на СУ " Св. Климент Охридски", том:107, стр.:165-194, ISSN (print):0861-8216, С., 2016.

Резюме: Студията се фокусира върху индивидуалните познавателни различия при децата със синдром на Даун. Представено е проучване на особеностите в когнитивното функциониране при деца със синдром на Даун у нас. Описани са когнитивни профили при изследваните деца със синдром на Даун със специфични силни и слаби страни, с цел да се определят ефективни стратегии за работа с тях в процеса на корекционно-терапевтично въздействие и обучение. Резултатите от проучването и направените изводи са важни за педагогическата практика и могат да генерират идеи за бъдещи проучвания в тази област.

Abstract: The study focuses on individual cognitive differences in the children with Down syndrome. A study of the peculiarities of cognitive functioning in these children in our country is presented. Cognitive profiles of the studied children with Down syndrome with

specific strengths and weaknesses are described in order to determine effective strategies for working with them in process of the correctional-therapeutic impact and training. The results of the research and the conclusions made are important for the pedagogical practice and can generate ideas for future research in this field.

Публикации по показател Г 10. Публикувана глава от колективна монография

1. Христова, Св., Емилия Цокова, Пенка Шапкова-Танева, Децата със синдром на Даун-Ръководство за специалисти и родители, ISBN:978954-9400-59-5, " Рал Колобър", 2008, София, Рецензирана, 2013.

Резюме: Книгата е посветена на децата със синдром на Даун и публикуването ѝ е във връзка с 21 март- международния ден на хората със синдром на Даун и официалното му честване за първи път в България през 2008г. Тя може да се определи като своеобразно ръководство за родители и специалисти, работещи с тези деца в педагогическата практика. Разгледани са важни аспекти на синдрома на Даун, свързани със същността, причините, честотата и разпространението. Анализирани са особеностите в развитието на децата със синдром на Даун въз основа на интерпретацията на различни литературни източници. Интерес в тази книга представляват споделените лични истории на родители на деца със синдром на Даун, както и описанието на интересни случаи на деца със синдром на Даун, постигнали успехи в областта на спорта, образованието, професионалната реализация и междуличностните отношения. На страниците на книгата е споделен опита на различни специалисти, ангажирани с проблемите на децата със синдром на Даун. Представени са данни от проведено анкетно проучване на мненията на родители на деца със синдром на Даун, във връзка с приемането, отглеждането, терпящата и обучението на тези деца. Книгата дава гласност на проблемите на децата със синдром на Даун в страната ни и като цяло съдържа ценни практически идеи, насоки и препоръки за работа с деца със синдром на Даун.

Abstract: The book is dedicated to children with Down syndrome and its publication is in connection with March 21 - International Day of People with Down Syndrome and its official celebration for the first time in Bulgaria in 2008. It can be defined as a kind of guide for parents and professionals working with these children in pedagogical practice. Important aspects of Down syndrome related to the nature, causes, frequency and prevalence are discussed. The peculiarities in the development of children with Down syndrome are analyzed on the basis of the interpretation of different literature sources. Of interest in this book are the shared personal stories of parents of children with Down syndrome, as well as the description of interesting cases of children with Down syndrome who have achieved success in sports, education, career and interpersonal relationships. The pages of the book share the experience of various specialists involved in the problems of children with Down syndrome. Data from a survey of parents of children with Down syndrome, in connection with the reception, upbringing, therapy and education of these children are presented. The book gives publicity to the problems of children with Down syndrome in our country and in general contains valuable practical ideas, guidelines and recommendations for working with children with Down syndrome.